

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/lodz/materialy-edukacyjne/gry-i-mapy/150194,Mapa-scienna-Polska-1939-1945-podzialy-administracyjne.html>

26.04.2024, 18:17

Mapa ścienna „Polska 1939-1945 - podziały administracyjne”

Wydawca

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Łodzi

Autor mapy

Jan Laskowski

Recenzenci i konsultanci

Antoni Galiński, Albin Głowacki, Waldemar Grabowski, Wiesław Kaprowski, Grzegorz Nawrot, Witold Sienkiewicz, Janusz Wróbel

Projekt i opracowanie graficzne

Demart SA

Łódź 2013

Trwająca pięć lat II wojna światowa, poza tym, że przyniosła Polsce ogrom strat ludzkich i zniszczeń materialnych, skutkowałą przemieszczeniami ludności i zmianami granic na skalę niespotykaną w naszych dziejach. Po klęsce wojennej we wrześniu 1939 r. terytorium II Rzeczypospolitej znalazło się pod okupacją agresorów, a wkrótce, wbrew wszelkim zasadom prawa międzynarodowego, wcielone zostało w obręb nazistowskiej Trzeciej Rzeszy i komunistycznego Związku Sowieckiego. Okupanci zniszczyli polski system administracyjny wprowadzając własne podziały terytorialno-administracyjne.

Rząd polski na uchodźstwie nie uznawał zmian terytorialno-administracyjnych wprowadzonych przez okupantów. Stał na stanowisku, że po zwycięskim zakończeniu wojny przywrócony zostanie przedwojenny porządek terytorialno-administracyjny, a ewentualne zmiany związane będą z przyłączeniem do Rzeczypospolitej terenów na zachodzie i północy, oderwanych od pokonanych Niemiec.

Polityczne realia, a zwłaszcza rosnąca pozycja Związku Sowieckiego, przesądziły, że powrót do granic sprzed 1939 r. okazał się niemożliwy. Podczas konferencji Wielkiej Trójki (Churchill-Roosevelt-Stalin) w Teheranie (1943) i Jałcie (1945) mocarstwa anglosaskie przyjęły żądania Związku Sowieckiego, aby wschodnia granica Polski przebiegała na Bugu; w zamian jej granica zachodnia miała sięgać do Odry. Ostateczny przebieg granicy zachodniej na Odrze i Nysie Łużyckiej został ustalony latem 1945 r. podczas konferencji przywódców trzech głównych mocarstw w Poczdamie. W wyniku arbitralnych decyzji mocarstw ogólny obszar zajmowany przez państwo polskie uległ zmniejszeniu, a terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w stosunku do stanu sprzed wojny zostało przesunięte o kilkaset kilometrów na zachód.

Wydana przez Łódzki Oddział Instytutu Pamięci Narodowej mapa *Polska 1939-1945 - podziały administracyjne* jest kartograficznym obrazem skomplikowanych i dramatycznych dziejów narodu polskiego w latach II wojny światowej.

Punktem wyjścia do opracowania mapy były granice przedwojennej Polski i jej podział terytorialny na województwa. Naniesiono tzw. linię Ribbentrop-Mołotow, ustaloną podczas moskiewskich negocjacji niemiecko-sowieckich w sierpniu 1939 r., jak się wkrótce okazało otwierających Hitlerowi drogę do agresji na Polskę. Zaznaczono tereny okupacji niemieckiej i sowieckiej w 1939 r., a także tereny przyłączone do Słowacji i Litwy. Ukazano obszary wcielone bezpośrednio do państwa niemieckiego i terytorium Generalnego Gubernatorstwa, będącego rodzajem rezerwatu dla Polaków pod niemieckim zarządem. W miarę możliwości zamieszczono podziały administracyjne niższego szczebla, w tym granice rejencji i dystryktów (okupacja niemiecka) oraz obwodów (tereny anektowane przez ZSRS). Mapa ukazuje również powojenne granice państwa polskiego i obowiązujące w okresie powojennym podziały na województwa.

Mapa *Polska 1939-1945 – podziały administracyjne* jest wynikiem pracy wielu ludzi. Jej bazą jest mapa przygotowana przez oficerów Wojskowego Instytutu Geograficznego, którzy po wrześniu 1939 r. ewakuowali się z Polski i pracowali w ramach służb kartograficznych Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Od 1940 r. ich siedzibą był szkocki Edynburg. Instytut wykonywał mapy na potrzeby PSZ, sztabów armii sojuszniczych oraz poszczególnych ministerstw uchodźczego rządu. Przygotowywano dokumentację kartograficzną, która mogła posłużyć do sprecyzowania polskich żądań terytorialnych na przyszłej konferencji pokojowej.

Jeden z egzemplarzy takiej właśnie mapy trafił po wojnie do Polski i posłużył Janowi Laskowskiemu, kartografowi, długoletniemu pracownikowi Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce do sporządzenia mapy ukazującej zmiany terytorialno-administracyjne na ziemiach polskich w latach 1939-1945. Przez lata służyła ona jako cenna pomoc w pracach śledczych i naukowych Głównej Komisji.

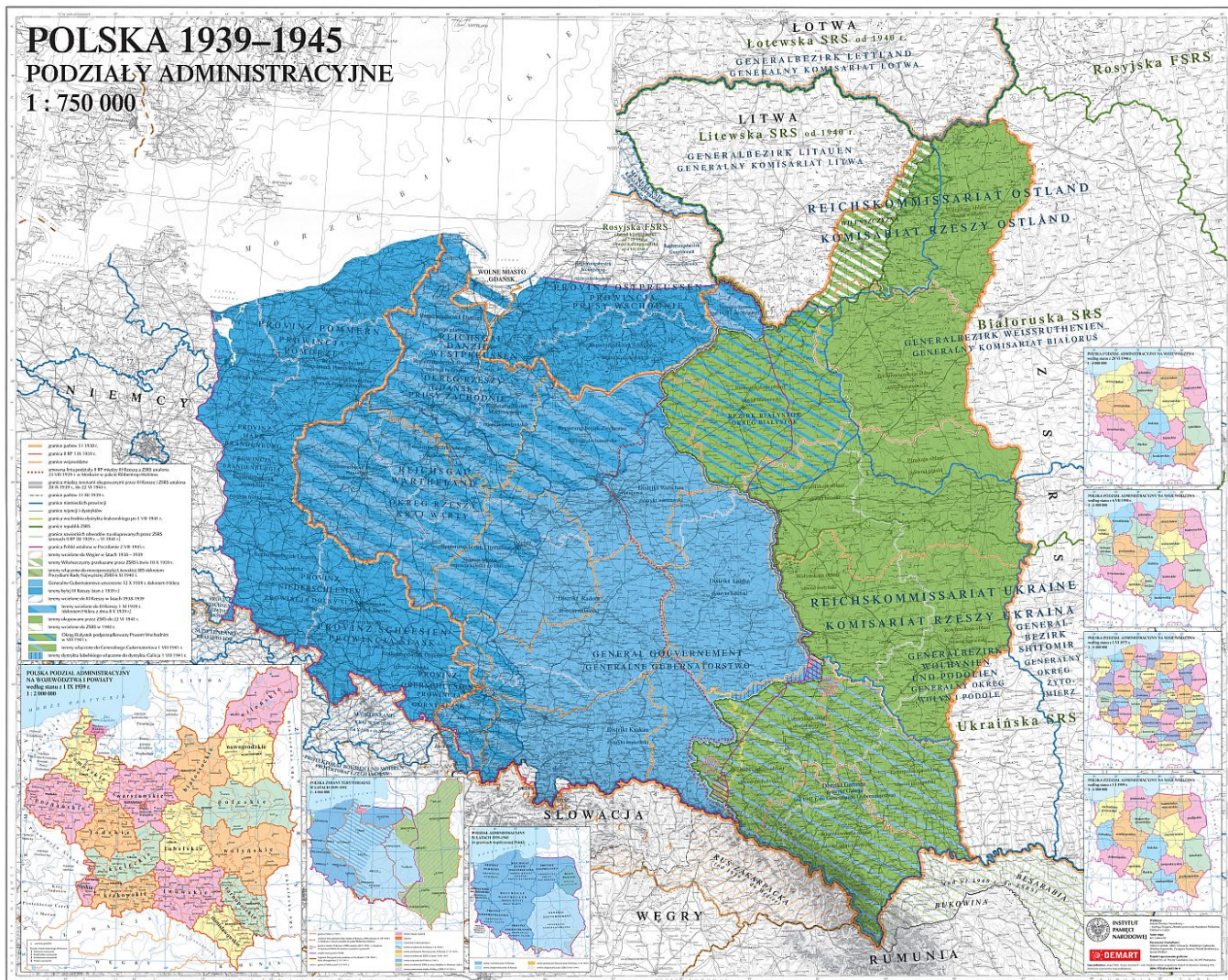
Jan Laskowski (1928-2019)

Kierownictwo Oddziału IPN w Łodzi, dostrzegając walory naukowe i edukacyjne mapy, postanowiło ją wydać po ponownym opracowaniu, tak aby mogła trafić do szerszego kręgu odbiorców, w tym także do placówek naukowo-badawczych i edukacyjnych. W stosunku do pierwotnej wersji wprowadzono na mapie korekty polegające na zmianie kolorystyki oraz uwzględniające uwagi recenzentów naukowych i członków komitetu redakcyjnego.

Pliki do pobrania

Mapa „Polska 1939-1945 – podziały administracyjne” (pdf, 7.39 MB) 15.09.2021 10:41

zdjęcie zajątkowe

Opcje strony